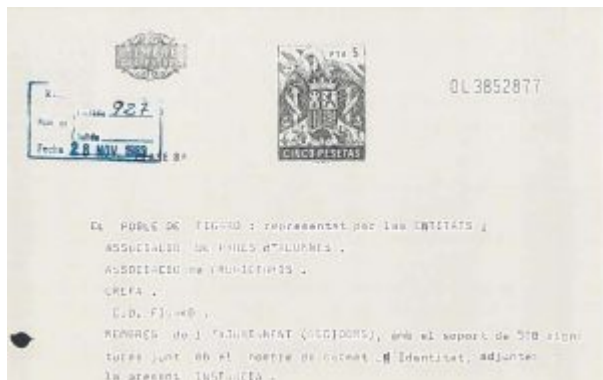

El cas del Figueró

written by Cabassers.org | 16/11/2022

El cas del Figueró i Montmany és paradigmàtic a l'hora de mostrar com, la dècada de 1980, diversos ajuntaments van cometre l'arbitrarietat de rebutjar escriure correctament i en català els topònims dels seus municipis. Transcrivim un aplec de documents, que contenen una bona mostra de com es va generar el problema. Estan extrets de l'expedient del canvi de nom de 1983-1985 del Figueró i Montmany, conservat a l'arxiu de la Direcció General d'Administració Local i [que es pot consultar íntegrament aquí](#). Mostren un cas concret, però les circumstàncies de la majoria de casos de la irregularitat que es va anomenar “toponímia oficial no normativa” [són similars](#), si no idèntiques. Exemplifica molt bé, el cas del Figueró, aquesta mania d'alguns ajuntaments d'imposar topònims amb faltes d'ortografia.

Transcrivim, primerament, una sol·licitud de 26 de novembre de 1983 feta per entitats i veïns del municipi a l'alcalde de “Montmany-Figueró” per tal que es mantingués la forma incorrecta “Figueró” (sobre els canvis d'ordre dels noms al topònim compost vegeu [aquest article](#)). L'encapçala unes argumentacions totalment errònies, com que l'escriptura amb E de Figueró en modificaria la fonètica. També s'hi afirma que no renunciarien a **“drets que per la llarga permanència en la nostra parla ens corresponen”**, com si fer faltes d'ortografia fos un dret i no una mancança, Aquella sol·licitud va ser feta en termes viscerals, considerant que l'aplicació de la

correcta ortografia al topònim era un **“menyspreu”** cap a l'opinió dels qui la signaven, i que es feia **“ferint la seva dignitat”**. Els arguments eren arbitraris i acientífics: deien que la grafia deturpada era la seva **identitat**, que **l'estimaven**, que era **herència dels avantpassats** i que era **la que volien** perquè era **“el nom que hem conegut sempre”**. Deien també que l'afer de la correcta ortografia del topònim havia crispat i creat malestar a la població. En definitiva, aquesta sol·licitud es basava en l'arbitrarietat de la voluntat per sobre de l'etimologia i l'ortografia. I contra tota lògica, va ser la que es va imposar (Document 1).

Més endavant, per una carta de 17 de gener de 1984, quan el topònim ja havia estat esguerrat oficialment, dos regidors de l'ajuntament posaven en coneixement del Conseller de Governació la relació del topònim amb la situació política i social del municipi. Deien que si bé tothom acceptava les raons ortogràfiques **“un grup de ciutadans de renombrada influència econòmica i política, així com algun altre reaccionari”** no acceptaren la grafia correcta **“per raons històriques”**. Continuaven explicant que **“aquest sector, contrari a la correcció, per interessos personals ha promogut una campanya de confusionisme”**, sense **“cap raonament lògic i científic”**. Encara afegien que els contraris a la grafia normativa havien **“emprat la coacció i amenaça de tipus social amb la gent que més o menys estava d'acord amb la correcció”** i que havien **“sabut jugar amb la ignorància sobre el tema de la gent”** per a imposar la seva voluntat (Document 2).

Finalment, una darrera carta, del primer de juny de 1985 al Director General de Règim Local tornava a explicar la lamentable situació respecte el topònim del municipi. Deixava clar, abans de començar, que allò era **“un afer lingüístic i mai ningú podrà negar, sense caure en el ridícul, l'autoritat cultural i per tant moral de les institucions i personalitats que han definit la toponímia correcta”**. Explicava la pobresa dels arguments que s'havien imposat per a mantenir una

deturpació com a denominació oficial, que eren que **“queda més bonic i així l’hem vist sempre”**. I cloïa amb una afirmació lapidària: **“les persones que fins ara hem seguit aquest problema no n’hem fet un mitjà de propaganda contra ningú. Hem defensat democràticament i científica un fet lògic simplement”** (Document 3).

Qualsevol que tingui la desgràcia de patir l’arbitrarietat de la toponímia oficial no normativa se sentirà identificat amb aquesta frase de la carta que acabem de citar. Ningú no hauria d’haver de perdre ni un segon reclamant el que la llei ja obliga a fer de fa dècades: que els noms de lloc s’escriguin en català i sense faltes. És lamentable que, en aquests casos, l’administració sempre hagi privilegiat voluntats arbitràries i no la raó dels arguments i el compliment de la llei.

No hi ha cap motiu per a no corregir aquesta arbitrarietat, que genera inseguretat jurídica a les administracions i vulnera drets fonamentals als ciutadans, com s’explica detingudament [en aquest estudi](#).

TRANSCRIPCIONS

[Document 1:](#)

DECLAREM: 1er. Que, de la compilació i comparació de documents de diverses fonts informatives, hem arribat a la conclusió de que no és possible provar amb certesa si el cognom és FIGARÓ (am A) o bé FIGUERÓ (amb UE). En conseqüència, entrem en el terreny de mera hipòtesi, en la deducció pura.

2n. Que la teoria de que aquest cognom fos efectivament FIGUERÓ avui en dia ha quedat obsolet com ho prova la no existència en els cognoms catalans actuals. No així FIGARÓ, que el trobem en algunes fonts consultades, i ens ha acompanyat des de com a mínim 250 anys, és a dir unes 12 generacions.

3a. Que les raons dels qui diuen que FIGARÓ és nom castellanitzat creiem que és pura imaginació, doncs l'Enciclopèdia Catalana dona per bons els dos mots, i ho confirma l'Institut d'Estudis Catalans, quan diu que es poden emprar indistintament els dos noms. Que si es procedís a la transformació d'aquesta denominació, **es produiria un canvi dràstic en la fonètica usada**, a conseqüència de la qual hi hauria un rebuig espontani a la pronunciació d'aquest nom (EL FIGUERÓ).

4rt. Que en memòria dels nostres avantpassats, els quals sempre han escrit i pronunciat aquest nom amb A, no volem renegar d'aquestes arrels, i d'acord amb aquesta fidelitat, **no renunciarem drets que, per la llarga permanència en la nostra parla ens corresponen**. De conformitat amb les raons exposades:

EL POBLE DE FIGARÓ: representat per les ENTITATS:

ASSOCIACIÓ DE PARES D'ALUMNES.

ASSOCIACIÓ DE PROPIETARIS

CREFA

C.D. FIGARÓ

MEMBRES de l'AJUNTAMENT (REGIDORS), amb el suport de 350 signatures junt amb el nombre de carnet d'identitat, adjuntem la present INSTÀNCIA:

EXPOSEM: Que amb motiu de la resolució que aquest AJUNTAMENT va prendre en un Ple MUNICIPAL el dia 31/I/80 en el qual sense consultar als veïns del poble i, encara menys, obrir un període d'informació pública, **van canviar el nom actual dit FIGARÓ, per un altre aliè a nosaltres, com és EL FIGUERÓ**.

Que la dita resolució va ser presentada a la GENERALITAT DE CATALUNYA, i aprovada per aquesta.

Que, després d'un seguit de contradiccions en el si del **CONSISTORI**, la **GENERALITAT** va optar per decret del Març de 1983, pel nom únic de **MONTMANY**, que n'és el **MUNICIPI** i, al mateix temps ha sigut **de sempre** el nom oficial.

Que aquestes actuacions s'han fet injustament, **menyspreant l'opinió dels veïns de la població, ferint la seva dignitat.**

EN CONSEGÜENT:

PROCLAMEM: La nostra identificació amb el nom de **FIGARÓ**, perquè

ÉS la nostra IDENTITAT.

ÉS el nom que ESTIMEM.

ÉS l'herència dels nostres AVANTPASSATS.

ÉS el nom que VOLEM.

Conseqüents i fidels als nostres anhels, i d'acord amb l'article 2 (apartat 2) de la Constitució que diu: "La sobirania nacional resideix en el poble, del qual emanen els poders de l'Estat".

DEMANEM: Que en el proper ple de l'Ajuntament, -en el qual es votarà l'opció per un dels noms.- tingueu en consideració el nostre criteri i **la nostra ferma voluntat de seguir amb el nom que hem conegut sempre, això és: FIGARÓ**, perquè considerem la nostra reivindicació justa, i **alliberareu al poble de la crispació i malestar provocat per aquest afer.**

Cosa que esperem assolir del recte procedir de la vostra autoritat.

Visqueu molts anys.

Motmany- Figaró, a 26 de novembre de 1983.

Iltre. Sr. Alcalde-President de l'Ajuntament de Montmany-

Figaró.

Document 2:

El Figueró a 17 de gener de 1984

Molt Honorable Conseller,

Com a regidors del municipi de Montmany-El Figueró i a títol personal, ens plau dirigir-nos a aquest departament per tal de donar un petit aclariment al perquè no s'ha pres una determinació per adoptar la correcta grafia del nom del nostre poble.

*Aquesta corporació, en el seu dia, va demanar a l'Institut d'Estudis Catalans que informés al respecte. Ens va trametre un informe del qual adjuntem còpia. Tot semblava correcte, però **un grup de ciutadans de renombrada influència econòmica i política, així com algun altre reaccionari, acceptaren aquesta determinació, parlant gramaticalment, però no l'acceptaren per raons històriques.***

Com sabem, l'època de la decadència i sobretot a partir del 1714 amb el decret de Nova Planta, la castellanització va ésser contundent i fortíssima. Això provocà la desvirtualització de molts cognoms, i paraules catalanes, entre elles el cognom de Figueró que passà a ésser Figaró, lògicament. Les dues formes però coexistiren al mateix temps, segons qui escrivís els documents, era correcta o incorrectament escrit. Així apareixen nombrosos documents amb el cognom escrit incorrectament, primera prova a la qual aquests ciutadans s'emparen. A partir del 1700-1800 la forma adoptada oficialment va ésser la incorrecta fet que implica, que fa aproximadament tres-cents anys que els ciutadans del Figueró vivim desarrelats de la nostra condició històrica, la gran majoria, entre ells els castellanoparlants ja que els hi és més còmode, s'han acostumat a l'actual grafia, que consideren correcta i irrevocable, segons teoria que

utilitzen.

Aquest sector, contrari a la correcció, per interessos personals ha promogut una campanya de confusionisme, fent servir les raons, entre d'altres esmentades, però cap raonament lògic i científic. La gent, però, ha trobat acceptables aquestes raons i els donen la raó, així aconseguixen tenir al poble al seu favor per a qualsevol afer pel qual sigui necessari el seu vot. Han emprat la coacció i amenaça de tipus social amb la gent que més o menys estava d'acord amb la correcció. Solament s'ha fet conèixer una versió, ja que de l'altra no volen ni sentir parlar-ne pels diferents motius citats.

Aquestes raons, són clarament revocables. Primer, el dictamen en contra de l'IEC, documents, llibres, fulletons que es troben a la sala de premsa de la Biblioteca de Catalunya, impresos per Rafel Figueró i que porten el seu cognom correctament escrit. El diccionari d'A. Alcover, on trobem correctament escrit el cognom. El Departament de Cultura de la Generalitat, encapçalat per Antoni Pladevall, amb el qual hem tingut algunes entrevistes, és totalment contrari a l'actual escriptura. A més d'un munt de proves, dictàmens, treballs, etc, dels nostres historiadors, filòlegs, etc.

Tot això deixa sense arguments als detractors del canvi i una decisió que no sigui la correcta no pot ésser acceptada, perquè seria negar la nostra gramàtica, el nostre diccionari, o sia la nostra llengua. Un poble per gran que sigui no pot canviar el diccionari, això és feina dels tècnics en la matèria.

Aquesta corporació està majoritàriament decidida a donar la raó al poble, donant la raó a aquest sector de gent que han sabut jugar amb la ignorància sobre el tema de la gent. Les raons dels regidors són diverses i cadascun se les coneix. Som la minoria, queensem que no hem de permetre que el poble sigui enganyat una vegada més. Encara que hagi

d'acceptar el que no volia, el temps els obrirà els ull i sabran que van anar pel camí correcte.

D'aquesta corporació sortirà el vot en contra de la correcció, fet pel qual demanem a aquest organisme decideixi en aquesta matèria i que tingui en compte els motius i raons en què es fonamenta aquesta decisió, obri una investigació, consultes, el que sigui necessari, però no es pot acceptar quelcom que nega la nostra història i cultura.

Esperant una determinació justa i respectuosa amb la nostra llengua, aprofitem l'avinentesa per a saludar-lo atentament.

Document 3:

Director General de Règim Local.

Distingit Senyor:

*Per indicació del senyor J. Bosch el qual, dies passats, Vostè va tenir l'amabilitat de rebre, li envio aquesta carta que espero l'assabenti de la problemàtica existent sobre la toponímia del poble d'El Figueró. Desitjo també que serveixi perquè Vostè pugui realitzar-ne una interpretació justa i, si del seu càrrec, depèn, pugui actuar amb argumentació sòlida, tot i que d'antuvi, vull confessar-li que, personalment, no crec que sigui un cas que depengui del criteri del poder administratiu, ja que sigui quina sigui l'actuació d'aquest, **és un afer lingüístic i mai ningú podrà negar, sense caure en el ridícul, l'autoritat cultural i per tant moral de les institucions i personalitats que han definit la toponímia correcta d'aquest poblet de Catalunya.***

Un servidor, per raons professionals, vaig viure de prop, amb motiu de les primeres eleccions municipals democràtiques, un desig exposat per l'excel·lentíssim senyor alcalde escollit, Sr. Jordi Mas, de catalanitzar els rètols i altres escrits que encara no ho haguessin estat per l'anterior consistori.

El nom del poble era una de les coses que aleshores es veia clara. S'havia fet alguna conferència informadora (Mn. Antoni Pladevall) i tant el senyor Alcalde com la majoria de regidors hi estaven d'acord. Hi havia algú però que es veu que no compartia aquest criteri i que ha fet mans i mànigues per pressionar a qui calgui i crear el malestar actual del poble amb mitjans no democràtics.

Primer deien, fixi's Vostè, que el aleshores mossèn del poble, Mn. Lluís Albric, tenia documents molt antics (segle XVIII) que testimoniaven que s'escrivia amb "a". Qualsevol persona amb un mínim de coneixements de la nostra història spa a partir de quina data ens van obligar a castellanitzar-nos. És clar, amb les aportacions històriques de Mn. Antoni Pladevall (segle XIV) això no tenia on sostenir-se. Després començaren a dir, alguns, que d'acord, **però que continuaven volent el nom del poble amb "a" perquè "queda més bonic i així l'hem vist sempre"**. Vostè comprendrà que amb aquesta argumentació no val la pena ni discutir. De tota manera, si aquestes persones defensessin de manera democràtica aquesta opinió els reconeixeríem el seu dret evident però és que aquest no ha estat el cas. S'ha anat creant malestar (fan córrer la veu que un 80% de la població els recolza quan no s'ha fet cap enquesta i la gent només ha estat desinformada amb el consentiment, per passivitat, del govern municipal i això és molt greu) i pressionant qui fos necessari fins arribar al punt que la mateixa alcaldia no ha estat capaç d'actuar amb l'autoritat que li és reconeguda. **Perquè si el canvi de retolació s'hagués fet en iniciar-se el govern democràtic, com a la majoria d'ajuntaments, avui aquest afer no existiria.** Hi ha hagut poca intel·ligència.

Tot i amb això, no és aquesta actuació ignorant la que ens preocupa sinó la que aquestes persones van dur a terme, perquè això és vandalisme, quan treballadors de carreteres de la nostra màxima institució -Vostè ho ha de saber- van procedir a canviar els rètols d'una vegada ja que

l'Ajuntament no es definia. Van durar 24 hores perquè aquestes persones van anar-hi de nit, van arrancar-los i fer-los desaparèixer (un va ser recuperat: havia estat llançat a la riera). Una actuació així, de cap respecte a la Generalitat, en un altre lloc hauria requerit un seguiment judicial i les autoritats municipals, com els correspon, l'haurien vetllat.

Les persones que fins ara hem seguit aquest problema no n'hem fet un mitjà de propaganda contra ningú. Hem defensat democràticament i científica un fet lògic simplement. Recorrem, com Vostè veu, a mitjans legals però ara, de veritat, ja comencem a estar-ne tips. Som perfectament conscients que un fet així ben portat als mitjans de comunicació podria ser escandalós, sobretot per un equip municipal que, per major contradicció, pertany a Convergència i Unió.

Acabo només fent-li notar el meu respecte per aquest vell lluitador que és el Sr. Josep Bosch que tot i les males passades que li juga de tant en tant la memòria, és digne exemple dels homes que ha donat aquesta terra, ell li farà arribar aquesta lletra. Trobarà també, que l'acompanyem d'un llistat d'institucions, entitats, mitjans de comunicació i persones reconegudes que, habitualment, en els escrits que fan referència al poble d'El Figueró utilitzen la toponímia correcta i quines no. Compari.

Som persones que confiem en el treball discret però constant que ha fet possible que encara avui poguem parlar de Nació Catalana. Posem en Vostè la nostra confiança i esperem veure resolt d'una vegada per sempre aquest estult problema. De tota manera, continuarem a la roda del molí i defensarem, on sigui, una causa que és justa.

Molt atentament.

Ramon Coma i Dosrius

Pedagog, Llicenciat en Filosofia i Lletres

Josep Bosch, amb la vènia

A Les Franqueses del Vallès, el primer de juny de 1985.

Font dels documents transcrits: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Direcció General d'Administració Local. Expedient de canvi de nom de Montmany-Figaró, 1983-1984. Distribuïts sota la [Llicència oberta d'ús d'informació Catalunya](#).